

RUSYA ETİYOPYA'DAN PARALI ASKER Mİ TOPLUYOR?

DR. SERHAT ORAKÇI

Referans için: Orakçi, Serhat. "Rusya Etiyopya'dan paralı asker mi topluyor?". İNSAMER Analiz. 09.05.2022.

 Analiz

*"Rab, bizi hareketsiz bırakma, ne olur
bize savaş getir..."*

Habeş'in önde gelenlerinin yakarışı [1]

VOA (Amerika'nın Sesi), Reuters ve BBC gibi haber platformlarının kısa süre önce paylaştığı bir haber son derece düşündürücüydü: Paylaşımlara göre Addis Ababa'daki Rusya elçiliği önünde toplanan bazı Etiyopyalılar Rusya safına katılarak Ukrayna Savaşı'na dâhil olmak istediklerini belirtiyorlar. [2] Ancak geneli daha önce güvenlik sektöründe tecrübe sahibi olan bu insanların ülkelerinin adını böylesine

şâibeli bir girişime dâhil ederken tek dertlerinin para olduğunu söylemek mümkün olabilir mi acaba? Elbette ekonomik beklenti paralı asker olmak için yeterli sebepmiş gibi görünse de kimse gönülden inanmadığı bir savaşın içinde öylesine yer almak istemez. Batı karşısında cebelleşen Rusya'ya gönülden sempati beslemek gibi, paradan daha fazlasına ihtiyaç duyulur.

Bir ülke başka bir ülke ile savaştığında bu iki ülke dışındaki ülkelere de bu savaşın yansımaları olurken, ekonomik-siyasi-kültürel-dinî birtakım çıkarlar doğrultusunda destekçiler ya da

köstekçilerden müteşekkil topluluklar da beliriverir. Bazı Etiyopyalılarda görülen refleks, Güney Afrika'da İngiliz idaresi ile Hollanda kökenli yerleşimciler arasında 1899'da Boer Savaşı patlak verdiğinde, medeniyetin önderi olarak gördükleri İngiltere'yi destekleyen ve İngiliz saflarında savaşa katılmak için İngiliz elçisi Nicholas O'Connor'a destek mektubu götüren kimi Osmanlı aydınlarının durumuna benziyor yüzeysel olarak. [3] Peki savaşa duyulan bu hasret Asmara'dan kalkıp kahramanca savaşmak ve ün kazanmak için Tripoli'de İtalya saflarına katılan Hailu'nun Lejyoner'ini hatırlatmıyor mu bizlere? Ghirmai Negash'ın aktardığı bilgiye göre 130 bin Habeşli İtalya saflarına katılarak Libya'da bağımsızlık mücadelesi veren Araplara karşı savaşır sömürgecilik evresinde. [4]

Rusya-Ukrayna Savaşı başladığından bu yana küresel bir kutuplaşmadır gidiyor ve bu kutuplaşma Afrika kıtasındaki ülkelerde de kendini hissettiriyor zaman zaman. Rusya'yı kınayan ülkelerin yanında Rusya'yı yeterince kınamayan ve hatta hiç kınamayan ülkeler listesi de var. Afrika Birliği'nin merkez ülkesi olması bakımından Etiyopya'nın böyle bir savaşta takınacağı tavır elbette önemli, ancak Etiyopya kendi içinde bulunduğu şartlardan bağımsız bir tavır sergileyebilir mi? Sonuçta Etiyopya'daki halk da Tigray krizi

nedeniyle zaten son derece politize olmuş durumda. Batılı ülkelerin Abiy Ahmed hükümetini köşeye sıkıştıran tutumu, #NoMore gösterileri ve BBC, CNN gibi kuruluşların panik yaratıcı yayın politikaları Etiyopyalılar arasında Batı karşıtlığını artırdı.

Ekonomik sebeplerden ötürü, ideolojik veya dinî yakınlık ya da sempati duymak şeklinde açıklamalar getirilebilecek bu tuhaf tutumun Afrika Birliği'ne merkezlik yapan bir ülkenin bazı vatandaşlarınca sergileniyor olması, ilk bakışta şaşırtıcı görünse de "Rusya Etiyopya'dan paralı asker mi topluyor?" tartışmalarının tamamen dışında kalarak Rusya-Etiyopya etkileşimleri hesaba katıldığında mesele daha anlaşılabilir hâle geliyor. 1940'lı yılların başında resmî olarak başlayan Rusya-Etiyopya bağlantısının önemli kırılmalarından biri, 1974 yılında İmparator Haile Selassi'nin Marksist-Leninist askerî kanat tarafında devrilmesiyle ülkede 1991'e kadar Marksist-Leninist ideolojinin hâkimiyet sağlamasıdır. Derg rejimi olarak adlandırılan bu dönemde Etiyopya'nın askerî ve lojistik destek aldığı ülke Sovyetler Birliği ve onun yakın müttefiki Küba olmuştur. Bu destek özellikle Somali'ye karşı üstlenilen Ogedan Savaşı'nın yaşandığı 1977-1978 yıllarında Addis Ababa'ya stratejik destek hâline gelmiştir. Rus

ve Kübalı teknisyenler, danışmanlar ve askerler Etiyopya safında Somali'ye karşı savaşmış ve Etiyopya'yı Siad Barre'nin Pax-Somali tahayyülü pençesinden zar zor çekip alabilmişlerdir.

Birkaç yıl önce Etiyopya Ulusal Müzesi'ni gezerken müzenin bahçesinde karşılaştığım bronz Aleksandr Puşkin büstünü net bir şekilde hatırlayabiliyorum. O zamanlar bu heykeli Rusların Soğuk Savaş jesti şeklinde tasarladıklarını düşünmeyi yeğlemiştim ancak geçen sürede işin aslının böyle olmadığını anladım. 2002 yılında Moskova şehrinin Addis Ababa şehrine hediye ettiği büst, Puşkin üzerinden Rusya-Afrika bağlantısının sembolü hâline getirilmiş; çünkü modern Rus edebiyatının en önemli yazarlarından biri kabul edilen ve eserlerinde Rus ruhunu ayağa kaldırdığına inanılan Puşkin, Afrikalı köklere sahip. Çeşitli kaynaklarda geçtiğine göre, şair Puşkin'in Abram adıyla vaftiz edilen büyük dedesi Kamerun'dan (başka kaynaklarda Çad ve Etiyopya da zikredilmektedir) Moskova'ya getirilen çocuk bir köledir esasında. Çar I. Petro'ya satılan köle, daha sonra iyi bir eğitim alarak askerî mühendis olmuştur. [5]

Abram'ın torunu Nadezhda Gannibal (Puşkin'in anneannesi) Rusya'nın soylu ailelerinden Puşkinlere gelin olmuş ve bu evlilikten

Aleksandr Puşkin dünyaya gelmiştir.

Son dönemde Etiyopya'da yaşanan Tigray krizinde Batılı devletlerce sıkıştırılan hükümet, Rusya ile ilişkileri daha ileri taşıyarak ABD, İngiltere ve Fransa'ya gözdağı verirken 2018 yılında Rusya ile güvenlik iş birliği anlaşması imzalayan Abiy Ahmed'in açıktan Rusya'ya karşı bir tavır almasını beklemek pek olası değil. Tigray krizi devam ettiği sürece Abiy Ahmed hükümetinin Rusya karşısında çok net bir tavır sergilemesi beklenmese de halkın bir kesiminde güçlenen Batı karşıtlığı nedeniyle Rusya'ya gösterilen sempati anlaşılabilir düzeyde. Meselenin tabii bir de dinî boyutu bulunmakta. Ortodoks Hristiyan dünya içinde temsil edilen Etiyopya ve Rusya'nın piskoposları son yıllarda karşılıklı samimi ziyaretlerde bulunmaktalar.[6]

Rusya'nın Afrika kıtasına olan ilgisinin arttığı ve kıtada nüfuz alanları oluşturduğu bir dönemde yaşanan Ukrayna-Rusya geriliminde, çok azı dışında, Afrika ülkelerinin topyekûn yandaş veya karşıt bir tavır takınması mümkün değil. Zira Afrika ülkelerinin bağımsızlık mücadelesi verdiği Soğuk Savaş yıllarında sosyalizmin kök saldığı ülkelerde Rusya sempatzanı kesimler yeniden silkinirken son yıllarda Rusya'nın askerî destekleri ve güvenlik alanındaki iş birlikleri de bazı ülkeleri

Rusya karřıtlđını yumuşatmaya veya kontrol altına almaya itiyor. Bu yzden de řu gznlerde Wagner tişrtleriyle gznrnr mekânlarda gezinenleri, Rusya bayrağını olur olmaz yerlerde

coşkuyla sallayanları ya da Rus elçilikleri önnde gönüllü askerlik için isim yazdırmaya çalışan Afrikalıların oluşturduğu kuyrukları gznryoruz.

SONNOTLAR

1. Gebreyesus Hailu, Lejyoner: Libya'nın Antikolonyal Savaşı, (Türkçesi: Ahmet Sait Akçay), Ankara: Hece Yayınları, 2020, s. 33.
2. Gelmo Dawit, "Ethiopians Line Up at Russian Embassy as Officials Deny Recruitment Efforts", VOA, April 20, 2022, <https://www.voanews.com/a/ethiopians-line-up-at-russian-embassy-as-officials-deny-recruitment-effort/6537661.html>
3. Ahmet Uçar, Güney Afrika'da Osmanlılar, (2. Baskı), İstanbul: Çamlıca Basım Yayın, 2008, s. 449-461.
4. Hailu, a.g.e., s. 22
5. Fonot Kini-Yen Kinni, Pan-Africanism: Political Philosophy and Socio-Economic Anthropology for African Liberation and Governance, 2015, Langa RPCIG, s. 183.
6. "Global Perspectives|Ethiopia-Russia Relations", Wilson Center, February 11, 2021, <https://www.wilsoncenter.org/event/global-perspectives-ethiopia-russia-relations>